YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

25 päivänä heinäkuuta 2008 *

Asiassa C-204/07 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 16.4.2007,

C.A.S. SpA, edustajanaan Rechtsanwalt D. Ehle,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. Patakia ja S. Schønberg, avustajanaan Rechtsanwalt M. Núñez Müller, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit J. N. Cunha Rodrigues, J. Klučka, P. Lindh ja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 10.1.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.3.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 C.A.S. SpA (jäljempänä valittaja) vaatii valituksessaan, että Euroopan yhteisöjen tuomioistuin kumoaa Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-23/03, CAS vastaan komissio, 6.2.2007 antaman tuomion (Kok. 2007, s. II-289; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen, jolla valittaja vaati tuontitullien palauttamishakemusta koskevan, 18.10.2002 tehdyn komission päätöksen (REC 10/01, jäljempänä riidanalainen päätös) 2 artiklan kumoamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Assosiaatiosopimusta koskeva säännöstö

2 Nyt käsiteltävänä oleva valitus liittyy Euroopan talousyhteisön (ETY) ja Turkin välisestä assosiaatiosta tehtyyn assosiaatiosopimukseen, jonka yhtäältä Turkin tasavalta ja toisaalta ETY:n jäsenvaltiot ja yhteisö allekirjoittivat Ankarassa 12.9.1963. Assosiaatiosopimus tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685; jäljempänä assosiaatiosopimus). Sopimus tuli voimaan 1.12.1964.

3 Assosiaatiosopimus sisältää valmisteluvaiheen, jonka avulla Turkin tasavalta voi vahvistaa talouttaan Euroopan yhteisön avustuksella (3 artikla), siirtymävaiheen, jonka aikana toteutetaan asteittain tulliliitto ja lähennetään talouspolitiikkaa (4 artikla), sekä viimeisen vaiheen, joka perustuu tulliliittoon ja edellyttää talouspolitiikan yhteensovittamisen vahvistamista (5 artikla).

4 Assosiaatiosopimuksessa tarkoitettu viimeinen vaihe tuli voimaan 31.12.1995 (tulliliiton viimeisen vaiheen aloittamisesta 22.12.1995 tehty EY-Turkki-assosiaationeuvoston päätös N:o 1/95 (EYVL 1996, L 35, s. 1)). Assosiaationeuvoston siirtymävaiheen aikana tekemiä päätöksiä sovelletaan myös riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuun maahantuontiin, sillä kyseinen tuonti tapahtui 5.4.1995–20.11.1997.

5 Mainittuihin päätöksiin kuuluu erityisesti Ankaran sopimuksen lisäpöytäkirjan 2 ja 3 artiklan täytäntöönpanemista koskevista hallinnollisen yhteistyön menetelmistä 29.12.1972 tehty päätös N:o 5/72 (EYVL 1973, L 59, s. 74).

6 Kyseisen päätöksen 11 artiklan mukaan jäsenvaltiot ja Turkin tasavalta avustavat toisiaan tulliviranomaistensa välityksellä todistusten aitouden ja oikeellisuuden tarkastamisessa tämän päätöksen määräysten asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

7 Saman päätöksen 12 artiklassa määrätään, että ”[Turkin tasavalta], jäsenvaltiot ja yhteisö toteuttavat kukin omalta osaltaan päätöksen määräysten täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet”.

8 Päätös N:o 1/95 sisältää yksityiskohtaiset tulliliiton viimeisen vaiheen toteuttamista koskevat määräykset, ja sen liite 7 koskee yhteisön ja Turkin tasavallan toimivaltaisten hallintoviranomaisten keskinäistä avunantoa tulliasioissa.

9 Saman liitteen 3 ja 7 artiklassa määrätään säännöistä, jotka koskevat kyseisten hallintoviranomaisten pyynnöstä toisilleen antamaa apua ja tällaisen avunantoa koskevan pyynnön täytäntöönpanoa.

10 Päätöksen N:o 1/95 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 20.5.1996 tehdyn EY-Turkki-tulliyhteistyökomitean päätöksen N:o 1/96 (EYVL L 200, s. 14) 15 artiklan mukaan jäsenvaltiot ja Turkin tasavalta avustavat toisiaan vastaavien tullihallintojensa välityksellä ja päätöksen N:o 1/95 liitteessä 7 tarkoitetun keskinäisen avunannon puitteissa todistusten aitouden ja oikeellisuuden tarkastamisessa tämän päätöksen määräysten asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

11 Päätöksen N:o 1/96 13 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Toimipaikka, jossa jakaminen toteutetaan, antaa otteen A.TR.-todistuksesta kullekin jaetun lähetyksen osalle käyttäen tähän tarkoitukseen A.TR.-todistusta.

Otteen 12 kohdassa ilmoitetaan alkuperäisen todistuksen rekisteröintinumero, päivämäärä, sen antanut toimipaikka ja maa – –.”

Tullien palauttamista ja peruuttamista koskeva säännöstö

12 Yhteisön tullikoodeksista 12.10.1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (EYVL L 302, s. 1; jäljempänä yhteisön tullikoodeksi) 239 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tuonti- tai vientitullit voidaan palauttaa taikka peruuttaa – – tilanteissa, jotka:

– – –

– johtuvat olosuhteista, joissa ei voida osoittaa asianomaisen syyllistyneen vilpilliseen menettelyyn tai ilmeiseen laiminlyöntiin. Tilanteet, joissa tätä säännöstä voidaan soveltaa, sekä tällöin noudatettavaa menettelyä koskevat yksityiskohtaiset säännöt määritellään komiteamenettelyä noudattaen. – –”

13 Tietyistä asetuksen N:o 2913/92 soveltamista koskevista säännöksistä 2.7.1993 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2454/93 (EYVL L 253, s. 1; jäljempänä yhteisön tullikoodeksin soveltamisasetus) 905 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos [yhteisön tullikoodeksin] 239 artiklan 2 kohdan mukaisesti tehtyä palautus- tai peruutushakemusta käsittelevä päätöksen tekevä tulliviranomainen ei voi 899 artiklan perusteella tehdä päätöstä ja jos hakemukseen on liitetty todisteita erityistilanteesta, joka johtuu muista kuin asianomaisen vilpillistä menettelyä tai ilmeistä välinpitämättömyyttä osoittavista olosuhteista, jäsenvaltion, johon mainittu viranomainen kuuluu, on lähetettävä tapaus komissiolle ratkaistavaksi 906–909 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen. – –”

14 Yhteisön tullikoodeksin soveltamisasetuksen 904 artiklan c alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tuontitulleja ei palauteta tai peruuteta, jos palautus- tai peruutushakemuksen tueksi esitetään tapauksen mukaan ainoastaan, että:

– –

c) tullietuuskohtelun myöntämiseksi vapaaseen liikkeeseen ilmoitetuille tavaroille on esitetty asiakirjoja, jos ne myöhemmin todetaan vääriksi, väärennetyiksi tai kyseisen tullietuuskohtelun myöntämiseen kelpaamattomiksi, vaikka ne olisikin esitetty vilpittömässä mielessä.”

15 Yhteisön tullikoodeksin 220 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetään, että tullivelasta johtuvaa tullien määrää ei kirjata tileihin jälkikäteen, jos lain mukaan kannettavien tullien määrät ovat jääneet kirjaamatta tileihin tulliviranomaisten erehdyksen

vuoksi, jota osaltaan vilpittömässä mielessä toiminut ja kaikkia voimassa olevia tulli-ilmoitusta koskevia säännöksiä noudattanut velan maksamisesta vastuussa ollut ei ole voinut kohtuudella havaita.

Asian tausta

16 Valittaja on Italian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, josta Steinhauser GmbH -yhtiö, jonka kotipaikkana on Ravensburg, omistaa 95,1 prosenttia. Valittajan pääasiallisena toimintana on maahantuotujen hedelmämehutiivisteiden jalostaminen, minkä lisäksi se tuo kyseisiä tuotteita Italiaan.

17 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan valittaja toi yhteisöön ja saattoi siellä vapaaseen liikkeeseen 5.4.1995–20.11.1997 omenamehu- ja päärynämehutiivisteitä, joiden ilmoitettiin olevan peräisin Turkista. Tällaisten tuotteiden tuonti yhteisöön tapahtui A.TR.1-todistusten avulla, joten tuotteet vapautettiin tulleista assosiaatiosopimuksen ja sen Brysselissä 23.11.1970 allekirjoitetun ja yhteisön puolesta 19.12.1972 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2760/72 (EYVL L 293, s. 1) tehdyn, hyväksytyn ja vahvistetun lisäpöytäkirjan nojalla.

18 Ravennan (Italia) tullitoimipaikka tarkasti jälkikäteen valittajan erään edellä mainitun ajanjakson aikana toteutetun tuontitoimen yhteydessä esittämän A.TR.1-todistuksen D 141591 aitouden. Asianomaisen todistuksen aitouden tarkastamista koskeva pyyntö oli sovellettavien säännösten mukaisesti osoitettu Turkin viranomaisille.

19 Turkin viranomaiset ilmoittivat 15.5.1998 päivätyllä kirjeellä Ravennan tullitoimipaikalle tarkastuksen osoittaneen, että kyseinen todistus ei ollut aito, koska se ei ollut Turkin tulliviranomaisten antama. Kyseiset Turkin viranomaiset ilmoittivat lisäksi suorittavansa muita tarkastuksia.

20 Tämän seurauksena Italian viranomaiset tarkastivat jälkikäteen 103 valittajan eri tuontitoimien yhteydessä esittämää A.TR.1-todistusta.

21 Turkin tasavallan pysyvä edustusto Euroopan unionissa (jäljempänä Turkin pysyvä edustusto) ilmoitti 10.7.1998 päivätyllä kirjeellä komissiolle, että 22 valittajan esittämää A.TR.1-todistusta, jotka lueteltiin kyseisen kirjeen liitteessä ja jotka koskivat turkkilaisen Akman-yhtiön toteuttamaa vientiä Italiaan, olivat vääriä.

22 Tämän kirjeen seurauksena komission petostentorjunnan koordinointiyksikkö (UCLAF), joka oli Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) edeltäjä, suoritti 12.–15.10.1998 ja 30.11.–2.12.1998 tarkastuksia Turkissa.

23 Turkin pysyvä edustusto ilmoitti 8.3.1999 päivätyllä kirjeellä Ravennan tullitoimipaikalle, että 32 valittajan esittämistä A.TR.1-todistuksista (jäljempänä riidanalaiset todistukset), joiden joukossa oli 18 sellaista todistusta, jotka oli mainittu 10.7.1998 päivätyn kirjeen liitteessä, eivät olleet sääntöjenmukaisia eivätkä Turkin viranomaisten antamia tai vahvistamia. Kyseiset todistukset on lueteltu kirjeen liitteessä.

24 Tämän jälkeen komissio sekä Turkin ja Italian viranomaiset kävivät laajaa kirjeenvaihtoa, joka koski sitä, että huomattava määrä A.TR.1-todistuksia ei ollut aitoja tai sääntöjenmukaisia, ja Turkin viranomaiset lähettivät tässä yhteydessä muun muassa 22.4.1999 ja 16.7.1999 päiväämänsä kirjeet.

25 Italian viranomaiset katsoivat, että kirjeenvaihdosta kokonaisuudessaan ilmeni, että Turkin viranomaisten mukaan 48 A.TR.1-todistusta, joiden joukossa ovat riidanalaiset todistukset, joko eivät olleet aitoja tai eivät olleet sääntöjenmukaisia.

26 Nyt kyseessä olevat riidanalaiset todistukset katsottiin ”vääriksi”, koska Turkin tullitoimipaikat eivät olleet antaneet eivätkä vahvistaneet niitä. Loput 16 todistusta (joita vastaavien tullien yhteismäärä oli 1 904 763 758 Italian liiraa (ITL) eli 983 728,38 euroa) sitä vastoin luokiteltiin ”pätemättömiksi”, koska vaikka ne olivatkin Turkin tulliviranomaisten antamia, kyseessä olleet tavarat eivät olleet peräisin Turkista.

27 Koska kaikki 48 todistusta oli luokiteltu joko ”vääriksi” tai ”pätemättömiksi”, niiden kattamiin tavaroihin ei voitu soveltaa turkkilaisten maataloustuotteiden maahantuonnille myönnettävää etuuskohtelua. Näin ollen Italian tulliviranomaiset vaativat valittajaa maksamaan erääntyneet tullit, joiden yhteismäärä oli 5 200 954 129 ITL eli 2 686 068,63 euroa.

28 Valittaja esitti 28.3.2000 päivätyllä kirjeellä Ravennan tullitoimipaikalle yhteisön tullikoodeksin 220 artiklan 2 kohdan b alakohdan sekä 236 ja 239 artiklan nojalla hakemuksen, jossa se vaati, ettei vaadittuja tuontitulleja kirjata tileihin jälkikäteen ja että ne ”palautetaan”. Valittaja vetosi hakemuksensa tueksi vilpittömään mieleensä, toimivaltaisten viranomaisten tekemiin erehdyksiin, jotka eivät olleet havaittavissa, sekä kyseisten viranomaisten laiminlyönteihin.

29 Valittajan hakemuksen seurauksena Italian viranomaiset pyysivät komissiota tekemään päätöksen siitä, oliko perusteltua yhtäältä jättää valittajalta vaaditut tuontitullit kirjaamatta jälkikäteen tileihin yhteisön tullikoodeksin 220 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti ja toisaalta ”palauttaa” ne yhteisön tullikoodeksin 239 artiklan nojalla.

30 Komissio pyysi 3.6.2002 päivätyllä kirjeellä Italian viranomaisilta tiettyjä lisätietoja, ja kyseiset viranomaiset vastasivat pyyntöön 7.6.2002 päivätyllä kirjeellä.

31 Komissio ilmoitti 25.7.2002 päivätyllä kirjeellä valittajalle aikomuksestaan olla hyväksymättä sen hakemusta. Ennen lopullisen päätöksen tekemistä komissio kuitenkin kehotti valittajaa esittämään sille mahdolliset huomautuksensa ja tutustumaan asiakirja-aineistoon saadakseen tietoonsa ne asiakirjat, jotka eivät olleet luottamuksellisia.

32 Valittajan edustajat tutustuivat hallinnollisen menettelyn asiakirjoihin komission toimitiloissa 6.8.2002. Samalla he allekirjoittivat lausuman, jossa he vahvistivat saaneensa tutustua lausuman liitteessä mainittuihin asiakirjoihin.

33 Komissio teki 18.10.2002 riidanalaisen päätöksen, joka annettiin valittajalle tiedoksi 21.11.2002. Komission mukaan oli ensinnäkin perusteltua, että hakemuksen kohteena olevat tuontitullit kirjataan tileihin.

34 Toiseksi komissio katsoi, että tuontitullien ”palauttaminen” on perusteltua siltä osin kuin hakemus koskee 16:ta ”pätemätöntä” todistusta, koska valittaja on näiden osalta yhteisön tullikoodeksin 239 artiklassa tarkoitetussa erityistilanteessa.

35 Kolmanneksi komissio sitä vastoin totesi riidanalaisten todistusten osalta, että olosuhteet, joihin valittaja vetoaa, eivät muodostaneet yhteisön tullikoodeksin 239 artiklassa tarkoitettua erityistilannetta. Näin ollen komissio katsoi riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa, että kyseisiin todistuksiin liittyvien tuontitullien, joiden määrä on 1 702 340,25 euroa, ”palauttaminen” ei ole perusteltua.

Kanne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

36 Valittaja vaati riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 29.1.2003 toimittamallaan kannekirjelmällä.

37 Valittaja esitti vaatimustensa tueksi kolme kanneperustetta, jotka koskivat valittajan puolustautumisoikeuksien loukkaamista sekä yhteisön tullikoodeksin 239 artiklan ja 220 artiklan 2 kohdan b alakohdan rikkomista.

38 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen kokonaisuudessaan.

Ensimmäinen kanneperuste

39 Ensimmäisessä kanneperusteessa valittaja väitti puolustautumisoikeuksiaan loukatun hallinnollisen menettelyn aikana, sillä vaikka se saikin tutustua ne asiakirjat sisältävään asiakirja-aineistoon, joiden perusteella komissio teki riidanalaisen päätöksen, se ei saanut tutustua niihin asiakirjoihin, joiden merkitys oli komission tilanteesta tekemän kokonaisarvioinnin kannalta ratkaiseva.

40 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin hylkäsi tämän kanneperusteen valituksenalaisen tuomion 87–102 kohdassa mainituin perustein.

Toinen kanneperuste

41 Yhteisön tullikoodeksin 239 artiklan rikkomista koskevassa toisessa kanneperusteessa on neljä osaa. Ensimmäinen osa koskee A.TR.1-todistuksen D 437214 virheellistä luonnehdintaa. Toisessa ja kolmannessa osassa esitetään ne vakavat laiminlyönnit, joihin Turkin viranomaisten ja komission väitetään syyllistyneen, sen osoittamiseksi, että kyseessä on edellä mainitussa artiklassa tarkoitettu erityistilanne. Neljäs osa koskee sitä, että valittaja ei ole toiminut ilmeisen huolimattomasti, sekä liiketoiminnan riskien arviointia.

42 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti tämän kanneperusteen ensimmäisen osan osalta aluksi, että tavaroiden alkuperän määrittäminen perustuu toimivallan jakoon viejävaltion viranomaisten ja tuojavaltion viranomaisten välillä siten, että alkuperän määrittävät sen valtion viranomaiset, josta tavarat viedään, ja tarkasteli sitten ensinnäkin komission sekä Italian ja Turkin viranomaisten välistä kirjeenvaihtoa.

43 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 122 kohdassa, että komissio tukeutui kyseisiä todistuksia koskevassa riidanalaisen päätöksen osassa pääosin kirjeeseen, jonka Turkin viranomaiset olivat osoittaneet Ravennan tullitoimipaikalle 8.3.1999.

44 Verrattuaan tämän kirjeen sisältöä ja Turkin viranomaisten myöhempien kirjeiden sisältöä keskenään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin totesi valituksenalaisen tuomion 124–128 kohdassa, että todistuksen D 437214 luonnehdintaan liittyi epäselvyyksiä ja että komissio ei voinut ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä pätevästi katsoa, että kyseinen todistus olisi väärennetty.

45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin katsoi, että tämä ei sinällään voinut johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen sen 22.8.2003 – eli riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen – päivätyn kirjeen perusteella, jossa Turkin

viranomaiset vahvistivat 8.3.1999 päivättyyn kirjeeseen sisältyneet päätelmänsä, koska valittajalla ei ole minkäänlaista oikeutettua intressiä päätöksen kumoamiseen muotovirheen perusteella silloin, kun päätöksen kumoaminen johtaisi ainoastaan sellaisen uuden päätöksen tekemiseen, joka on aineellisoikeudellisesti samanlainen kuin kumottu päätös.

46 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli seuraavaksi toisen kanneperusteen toista osaa, joka koskee Turkin viranomaisten laiminlyönneistä esitettyjä väitteitä, jotka perustuvat lähinnä siihen, että mainitut viranomaiset olisivat tosiasiallisesti antaneet ja vahvistaneet riidanalaiset todistukset.

47 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 150–152 kohdassa ensin, että yhtäältä sen toteaminen, ovatko Turkin viranomaisten antamat asiakirjat aitoja vai väärennettyjä, kuului näiden viranomaisten yksinomaiseen toimivaltaan ja että toisaalta kyseiset viranomaiset olivat katsoneet, että riidanalaiset todistukset olivat väärennettyjä, ja se hylkäsi sitten valittajan väitteen, jonka mukaan riidanalaisissa todistuksissa olevat leimat ja allekirjoitukset osoittavat, että kyseiset todistukset todennäköisesti ovat Turkin viranomaisten antamia ja vahvistamia.

48 Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti, että Turkin viranomaisten antamia todistuksia koskevien rekisterien pitämisestä ei nimenomaisesti määrätä assosiaatiosopimuksessa eikä sen soveltamismääräyksissä.

49 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi kuitenkin myös, että päätöksen N:o 1/96 liitteessä II olevan II kohdan 12 alakohdassa määrätään asiakirjan numeron merkitsemisestä A.TR.1-todistusten 12 kohtaan ja että saman päätöksen 13 artiklan mukaan silloin, kun todistukset jaetaan, niiden otteen 12 kohdassa on ilmoitettava erityisesti alkuperäisen todistuksen rekisteröintinumero.

50 Tuomioistuin katsoi kuitenkin, että tämä ei merkitse sitä, että kyse on aidoista todistuksista, sillä väärentäjien intressissä olisi käyttää väärennetyissä todistuksissa rekisteröintinumeroa, joka vastaa sääntöjenmukaista todistusta.

51 Toisen kanneperusteen kolmannen, erinäisiä komission väitettyjä laiminlyöntejä koskevan osan osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tukeutui UCLAFin Turkissa suorittamiin tutkimuksiin ja totesi, että komissio on tosiasiallisesti valvonut assosiaatiosopimuksen moitteetonta soveltamista.

52 Lisäksi kyseinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 240 kohdassa, ettei valittaja ole kyennyt osoittamaan, että komissio olisi kohdannut Turkin tasavallan kanssa sovitun hallinnollisen avunannon yhteydessä sellaisia vaikeuksia, joiden takia olisi ollut perusteltua kääntyä assosiaationeuvoston tai EY-Turkki-tulliliiton sekakomitean (jäljempänä sekakomitea) puoleen.

53 Tuomioistuin katsoi näin ollen, että assosiaatiosopimuksessa, assosiaationeuvoston päätöksissä tai sovellettavissa yhteisön oikeuden säännöksissä ei määrätä minkäänlaisesta leima- ja allekirjoitusnäytteiden toimitusvelvollisuudesta sopimuspuolten välillä, velvollisuudesta kertoa maahantuojille näiden tullietuusjärjestelmän yhteydessä suorittamien tullaustoimien pätevyyttä koskevista epäilyistä eikä UCLAFin velvollisuudesta noudattaa jotakin tiettyä tutkimusmenetelmää.

54 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valittajan ilmeisen huolimattomuuden puuttumista koskevan toisen kanneperusteen neljännen osan tehottomana todettuaan, että komissio ei ollut lausunut riidanalaisen päätöksen kyseisiä todistuksia koskevassa osassa valittajan huolellisuutta tai huolimattomuutta koskevasta kysymyksestä.

Kolmas kanneperuste

55 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi myös kolmannen kanneperusteen, joka koski yhteisön tullikoodeksin 220 artiklan 2 kohdan b alakohdan rikkomista, koska valittaja ei ollut kyennyt osoittamaan, että toimivaltaisten viranomaisten aktiivinen toiminta oli myötävaikuttanut vääriksi osoittautuneiden riidanalaisten todistusten laatimiseen tai hyväksymiseen.

Vaaditut prosessinjohtotoimet ja asian selvittämistoimet

56 Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi esitettävän näytön ja valittajan vaatimat asian selvittämistoimet, kuten muun muassa valittajan vaatimuksen komission kehottamisesta esittämään kaikki ne asiakirjat, joita valittaja ei oman väitteensä mukaan voinut tarkastella siinä yhteydessä, kun se käytti oikeuttaan tutustua hallinnollisen menettelyn asiakirjoihin.

Asianosaisten vaatimukset

57 Valittaja vaatii valituksessaan, että yhteisöjen tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– hyväksyy ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyt vaatimukset; toissijaisesti palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen, jotta tämä ratkaisee asian pääasian osalta

– hyväksyy prosessinjohtotoimia koskevat pyynnöt, jotka valittaja esitti 28.1., 4.8. ja 11.8.2003 päivätyillä kirjelmillä, ja

– velvoittaa ensimmäisessä oikeusasteessa käydyn oikeudenkäynnin vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

58 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

– hylkää valituksen kokonaisuudessaan

– hyväksyy komission ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät vaatimukset

– velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut mukaan lukien ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuneet kulut.

Valitus

59 Valittaja esittää valituksensa tueksi yhdeksän valitusperustetta.

60 Valittaja väittää ensinnäkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen määrittäessään toimivallan jakoa viejävaltion ja tuojavaltion välillä,

sillä valittajan mukaan Turkin viranomaisilla ei ole, toisin kuin tuomioistuin katsoi, yksinomaista toimivaltaa sen toteamiseen, ovatko riidanalaiset todistukset aitoja vai eivät.

61 Valittaja väittää toiseksi, että sen oikeutta tutustua asiakirjoihin on loukattu, sillä tätä oikeutta ei voida rajoittaa koskemaan ainoastaan niitä asiakirjoja, joiden perusteella komissio teki riidanalaisen päätöksen.

62 Valittajan kolmas ja neljäs valitusperuste koskevat todistustaakan virheellistä jakamista sen vuoksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asetti todistustaakan kokonaisuudessaan valittajalle ja hylkäsi samalla sekä kaiken näytön, jonka valittaja halusi esittää, että sen esittämät asian selvittämistoimia koskevat pyynnöt.

63 Viides valitusperuste koskee Turkin viranomaisten ja komission väitettyjen laiminlyöntien oikeudellisessa luonnehdinnassa tehtyjä virheitä. Valittaja esittää tältä osin useita väitteitä, jotka koskevat sitä arviointia, jonka mukaan riidanalaiset todistukset eivät ole sääntöjenmukaisia tai aitoja, leima- ja allekirjoitusnäytteiden toimittamatta jättämistä, maahantuojien varoittamista koskevan velvollisuuden laiminlyöntiä, tapaa, jolla tutkimukset Turkissa suoritettiin, sekä riidanalaisten todistusten rekisteröinnin julkistamatta jättämistä.

64 Kuudennessa valitusperusteessaan valittaja arvostelee valituksenalaista tuomiota siltä osin kuin siinä todetaan, ettei komissiolla ollut velvollisuutta kääntyä sekakomitean tai assosiaationeuvoston puoleen.

65 Seitsemännen valitusperusteen mukaan valituksenalaisessa tuomiossa ei oteta huomioon sitä oikeutettua intressiä, joka valittajalla on riidanalaisen päätöksen

kumoamiseen A.TR.1-todistuksen D 437214 osalta, ja kahdeksas valitusperuste koskee puolestaan sitä seikkaa, ettei valituksenalaisessa tuomiossa oteta huomioon kohtuullisuuteen ja riskeihin liittyviä näkökohtia.

66 Yhdeksännessä valitusperusteessaan valittaja moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vielä yhteisön tullikoodeksin 220 artiklan 2 kohdan b alakohdan virheellisestä soveltamisesta.

Alustavat toteamukset

67 On ensinnäkin huomattava, että valittaja on suullisessa käsittelyssä todennut, että riidanalaisen päätöksen 2 artiklan täytäntöönpano on keskeytetty ainoastaan osittain, sillä valittaja on maksanut osan riidanalaisiin todistuksiin liittyvistä tuontitulleista. Kyse on näin ollen valittajan jo maksamien määrien osalta tuontitullien palauttamisesta, ja kyse on tuontitullien peruuttamisesta niiden tuontitullien osalta, jotka on kirjattu tileihin jälkikäteen mutta joita valittaja ei ole maksanut.

68 Toiseksi on korostettava, että valittaja esittää valituksensa tueksi useita sekä olennaisten muotomääräysten rikkomista että aineellisten sääntöjen rikkomista koskevia väitteitä. Kun otetaan huomioon käsiteltävänä olevan asian erityiset olosuhteet ja asiakirjoihin tutustumista koskevan oikeuden loukkaamiseen perustuva valitusperuste sekä yhteisön tullikoodeksin 220 artiklan 2 kohdan b alakohdan virheellistä soveltamista koskeva valitusperuste, on todettava, että näissä väitteissä on aineellisesti kyse ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhteisön tullikoodeksin 239 artiklan soveltamista koskevan tulkinnan riitauttamisesta erityisesti samassa artiklassa tarkoitetun erityistilanteen olemassaolon osalta. Näitä väitteitä on näin ollen syytä käsitellä aluksi yhdessä.

Yhteisön tullikoodeksin 239 artiklan virheellinen soveltaminen

Asianosaisten lausumat

69 Valittaja arvostelee lähinnä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeudellista luonnehdintaa Turkin viranomaisten ja komission laiminlyönneistä.

70 Turkin viranomaisten väitettyjen laiminlyöntien osalta valittaja katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki kaikilta seuraavilta osin oikeudellisia virheitä:

– riidanalaisia todistuksia ja erityisesti A.TR.1-todistusta D 437214 koskevan arvioinnin osalta, sikäli kuin se totesi ne väärennöksiksi

– kyseisten viranomaisten laiminlyöntien osalta, jotka liittyvät niiden käyttämien leimojen ja allekirjoitusten näytteitä koskeviin velvollisuuksiin ja niiden antamien todistusten rekisteröintiin

– siltä osin kuin kyse on Turkin viranomaisten osallistumisesta riidanalaisten todistusten laatimiseen keskinäisen avunannon puitteissa

– muiden sellaisten seikkojen osalta, jotka valittajan mukaan osoittavat Turkin viranomaisten laiminlyönnit ja sen, että ne muodostavat valittajan osalta erityistilanteen.

71 Valittaja katsoo komission väitettyjen laiminlyöntien osalta, että Turkin viranomaisten järjestelmällisistä ja tietoisista laiminlyönneistä on riittävästi objektiivisia viitteitä, joiden perusteella komission olisi tullut valvoa tullietuusjärjestelmää tehokkaammin.

72 Valittaja vetoaa yhteisön tullikoodeksin soveltamisasetuksen 93 artiklaan ja päätöksen N:o 1/96 4 artiklaan ja väittää lisäksi, että Turkin tasavallalla ja komissiolla oli myös kyseisenä ajanjaksona eli vuosina 1995–1997 oikeudellinen velvollisuus toimittaa Turkin tulliviranomaisten käyttämien leimasinten leimanäytteet toimivaltaisille tulliviranomaisille tai vaatia kyseisiä näytteitä.

73 Valittaja toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen myös siltä osin kuin se ei todennut, että komissiolla oli viimeistään vuoden 1994 lopussa tai vuoden 1995 alussa velvollisuus varoittaa hedelmämehutiivisteiden maahantuojia Turkissa A.TR.1-todistusten laadinnan yhteydessä ilmenneistä sääntöjenvastaisuuksista sekä kääntyä sekakomitean tai assosiaationeuvoston puoleen.

74 Lisäksi valittaja väittää, että UCLAF laiminlöi asianmukaista tutkimusta koskevat velvollisuutensa Turkissa, koska se ei soveltanut tiettyjä tutkimusmenetelmiä.

75 Valittaja moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vielä siitä, se sivuutti sen seikan, että kun otetaan huomioon taloudellisten toimijoiden ja viranomaisten välinen suhde, on vastoin yhteisön tullikoodeksin 239 artiklan perustana olevia kohtuullisuusnäkökohtia antaa valittajan kärsiä riidanalaisesta päätöksestä aiheutuva vahinko.

76 Komissio toteaa ensinnäkin, että valitusperusteet, joihin valittaja komission ja Turkin viranomaisten väitettyjen laiminlyöntien osalta vetoaa, eivät koske oikeuskysymyksiä

vaan tosiseikkojen arviointeja, jotka eivät voi olla muutoksenhakumenettelyn kohteena.

77 Komission mukaan Turkin tasavallalla ja komissiolla ei nyt esillä olevaan asiaan sovellettavien oikeusnormien mukaan ollut velvollisuutta leima- tai allekirjoitusnäytteiden toimittamiseen tai A.TR.1-todistuksia koskevien rekisterien pitämiseen.

78 Maahantuojien varoittamisen osalta komissio muistuttaa, että käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä oleva riidanalainen tuonti oli tapahtunut huhtikuun 1995 ja marraskuun 1997 välisenä aikana, kun taas epäilykset A.TR.1-todistusten aitoudesta ja sisällöllisestä oikeellisuudesta ilmenivät vasta myöhemmin, nimittäin vuodesta 1998 lähtien.

79 Komissio korostaa lisäksi, että kun otetaan huomioon Turkin viranomaisten johdonmukainen ja moitteeton yhteistyövalmius nyt esillä olevassa asiassa, sillä ei ollut mitään syytä kääntyä sekakomitean tai assosiaationeuvoston puoleen.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

– Tutkittavaksi ottaminen

80 EY 225 artiklan 1 kohdasta ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta seuraa, että muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymyksiä koskevilta osin ja että muutoksenhaun perusteena on käytettävä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta puuttuvaa toimivaltaa, asian käsittelyssä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunutta oikeudenkäyntivirhettä, joka on hakijan edun vastainen, tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunutta yhteisön oikeuden rikkomista (ks. mm. asia C-17/07 P, Neirinck v. komissio, tuomio 28.2.2008, 73 kohta).

81 Valittaja vetoaa valituksensa tueksi useisiin seikkoihin, jotka sen mukaan muodostavat yhteisön tullikoodeksin 239 artiklassa tarkoitetun erityistilanteen.

82 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseessä on erityistilanne, kun tapauksen olosuhteista käy ilmi, että tullien maksamiseen velvollinen on poikkeuksellisessa tilanteessa suhteessa muihin samaa toimintaa harjoittaviin toimijoihin (ks. vastaavasti asia C-86/97, Trans-Ex-Import, tuomio 25.2.1999, Kok. 1999, s. I-1041, 21 ja 22 kohta sekä asia C-61/98, De Haan, tuomio 7.9.1999, Kok. 1999, s. I-5003, 52 ja 53 kohta). Kysymystä siitä, muodostavatko nämä olosuhteet yhteisön tullikoodeksin 239 artiklassa tarkoitetun erityistilanteen, on tutkittava kyseisten olosuhteiden perusteella.

83 Muutoksenhakumenettelyssä esitetyillä väitteillä siten arvostellaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisessa tuomiossa esittämää tulkintaa yhteisön tullikoodeksin 239 artiklasta sikäli kuin tuomioistuin arvioi, etteivät nyt esillä olevan asian olosuhteet muodosta erityistilannetta. Tämä oikeudellinen luonnehdinta on oikeuskysymys, joka yhteisöjen tuomioistuimen on tutkittava muutoksenhakumenettelyn yhteydessä.

84 Komission esittämä oikeudenkäyntiväite on näin ollen hylättävä.

– Asiakysymys

85 Aluksi on korostettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön tullikoodeksin 239 artikla sisältää yleisen kohtuullistamislausekkeen (ks. mm. asia C-230/06, Militzer & Münch, tuomio 3.4.2008, Kok. 2008, s. I-1895, 50 kohta).

86 Yhteisön tullikoodeksin 239 artiklan mukaan tullien maksamiseen velvollisen oikeus tullien palauttamiseen tai peruuttamiseen edellyttää kahden edellytyksen täyttymistä: kyseessä on oltava erityistilanne, ja tullien maksamiseen velvollinen ei saa olla syyllistynyt ilmeiseen laiminlyöntiin tai vilpilliseen menettelyyn.

87 Valittajan huolellisen ja vilpittömän menettelyn osalta on huomattava, että nämä seikat eivät ole tämän valituksen kohteena. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 295 kohdassa todennut, komissio ei ole riidanalaisia todistuksia koskevassa riidanalaisen päätöksen osassa lausunut valittajan huolellisuutta tai huolimattomuutta koskevasta kysymyksestä.

88 Kuten tämän tuomion 82 kohdassa on muistutettu, yhteisön tullikoodeksin 239 artiklassa tarkoitetusta erityistilanteesta on kyse silloin, kun tapauksen olosuhteista käy ilmi, että tullien maksamiseen velvollinen on poikkeuksellisessa tilanteessa suhteessa muihin samaa toimintaa harjoittaviin toimijoihin ja että sille ei ilman näitä olosuhteita olisi aiheutunut haittaa tullien kirjaamisesta tileihin jälkikäteen (ks. vastaavasti asia 58/86, Coopérative agricole d'approvisionnement des Avirons, tuomio 26.3.1987, Kok. 1987, s. 1525, 22 kohta).

89 Komission on siten otettava huomioon kaikki merkitykselliset tosiseikkoja koskevat tiedot arvioidessaan, muodostavatko asian olosuhteet erityistilanteen, jossa ei voida osoittaa asianomaisen syyllistyneen yhteisön tullikoodeksin 239 artiklassa tarkoitettuun ilmeiseen laiminlyöntiin tai vilpilliseen menettelyyn (ks. vastaavasti asia 160/84, Oryzomyli Kavallas ja Oryzomyli Agiou Konstantinou v. komissio, tuomio 15.5.1986, Kok. 1986, s. 1633, 16 kohta).

90 Nyt esillä olevan kaltaisessa asiassa, jossa tullien maksamiseen velvollinen on tuontitullien palauttamista tai peruuttamista koskevan hakemuksensa tueksi vedonnut tiettyihin Turkin viranomaisten ja komission vakaviin laiminlyönteihin assosiaatiosopimuksen soveltamisen yhteydessä, tämä velvollisuus merkitsee sitä, että komission on kyseistä hakemusta tutkiessaan arvioitava kaikkia niitä tosiseikkoja, jotka koskevat

riidanalaisia todistuksia ja joista se on saanut tiedon kyseisen sopimuksen asianmukaisen soveltamisen valvontaa ja tarkkailua koskevien tehtäviensä yhteydessä.

91 Tätä päätelmää tukee lisäksi yhteisön tullikoodeksin soveltamisasetuksen 904 artiklan c alakohta, jonka mukaan tuontitulleja ei palauteta tai peruuteta, jos palauttamista tai peruuttamista koskevan hakemuksen ”tueksi esitetään ainoastaan”, että tullietuuskohtelun myöntämiseksi on esitetty asiakirjoja, jos ne myöhemmin todetaan vääriksi, väärennetyiksi tai kyseisen tullietuuskohtelun myöntämiseen kelpaamattomiksi, vaikka ne olisikin esitetty vilpittömässä mielessä. Toisin sanoen väärien, väärennettyjen tai kelpaamattomien todistusten esittäminen ei sinällään merkitse, että kyse olisi yhteisön tullikoodeksin 239 artiklassa tarkoitetusta erityistilanteesta.

92 Muut olosuhteet, joihin tuontitullien palauttamista tai peruuttamista koskevan hakemuksen tueksi on vedottu, kuten komission puutteellinen assosiaatiosopimuksen asianmukaista soveltamista koskeva valvonta, voivat sitä vastoin muodostaa tällaisen erityistilanteen.

93 Vaikka komissiolla onkin harkintavaltaa yhteisön tullikoodeksin 239 artiklan soveltamisen suhteen, se ei voi sivuuttaa velvollisuuttaan tosiasiallisesti verrata toisiinsa yhtäältä yhteisön intressiä yhteisön tullisäännösten tai yhteisöä sitovien tullisäännösten noudattamiseen ja toisaalta vilpittömässä mielessä toimineen maahantuojan intressiä sellaisen vahingon välttämiseen, joka ylittää tavanomaisen kaupalliseen toimintaan kuuluvan riskin.

94 Kyseisen 239 artiklan, joka tämän tuomion 85 kohdassa mieliin palautetun tavoin sisältää yleisen kohtuullistamislausekkeen, rakenne perustuu tälle intressivertailulle. Tästä seuraa, että komissio ei voi tuontitullien palauttamista tai peruuttamista koskevaa hakemusta tutkiessaan pätevästi rajoittua arvioimaan ainoastaan maahantuojan ja viejän menettelyä tai toimintaa. Sen on valvontaa ja tarkkailua koskevien tehtäviensä yhteydessä otettava lisäksi huomioon muun muassa oman menettelynsä vaikutukset konkreettiseen tilanteeseen käsiteltävänä olevassa asiassa.

95 Tältä osin on korostettava, että EY 211 artiklasta seuraa, että komission on EY:n perustamissopimuksen ja sen nojalla tehtyjen sopimusten valvojana varmistuttava siitä, että kolmas maa soveltaa asianmukaisesti velvoitteita, joihin se on sitoutunut yhteisön kanssa solmitussa sopimuksessa, sopimuksessa määrättyjen keinojen kautta tai sen nojalla tehdyillä päätöksillä.

96 Tämä velvollisuus seuraa myös itse assosiaatiosopimuksesta ja useista sen soveltamista koskevista päätöksistä. Assosiaatiosopimuksen 7 artiklassa, luettuna yhdessä EY 211 artiklan kanssa, siten edellytetään, että komissio toteuttaa kaikki yleiset tai erityiset toimenpiteet, jotka ovat omiaan takaamaan kyseisestä sopimuksesta johtuvien velvollisuuksien toteuttamisen.

97 Lisäksi saman sopimuksen 24 artiklan mukaan komissio on läsnä assosiaationeuvostossa ja osallistuu yhteisön edustajana erilaisiin komiteoihin, jotka assosiaationeuvosto on perustanut varmistaakseen kyseisen sopimuksen asianmukaisen toiminnan edellyttämän yhteistyön jatkuvuuden. Komissio voi siten päätöksen N:o 1/95 52 artiklan 2 kohdan mukaisesti kääntyä sekakomitean puoleen silloin, kun yhteisöllä tai Turkin tasavallalla ilmenee ongelmia tämän päätöksen täytäntöönpanossa.

98 Komissiolla on sitä paitsi Turkissa pysyvä edustusto, jonka avulla se voi vähintäänkin saada luotettavasti tietoa maan oikeudellisesta kehityksestä ja erityisesti kyseisen sopimuksen soveltamisesta.

99 On lisäksi todettava, että komissiolla on assosiaatiosopimuksen asianmukaisen soveltamisen valvontaa ja tarkkailua koskevan velvollisuutensa yhteydessä huomattavia oikeuksia.

100 Komissio voi siten päätöksen N:o 1/95 liitteessä 7 olevan 3 artiklan nojalla pyytää Turkin viranomaisilta kaikki tiedot, joiden avulla se voi varmistaa tullilainsäädännön asianmukaisen soveltamisen.

101 Komissio voi saman artiklan 4 kohdan a alakohdan nojalla myös pyytää Turkin viranomaisia toteuttamaan tarpeelliset toimet sellaisiin luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin, joiden on perusteltua syytä olettaa syyllistyneen tai syyllistyvän tullilainsäädännön vastaisiin toimiin, kohdistuvan erityisen tarkkailun toteuttamiseksi.

102 Kyseisessä liitteessä olevan 7 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaan komission asianmukaisesti valtuutetut virkamiehet voivat lisäksi Turkin tulliviranomaisten suostumuksella ja näiden määräämin edellytyksin hankkia tietoja tullilainsäädännön vastaisista toimista kyseisten viranomaisten toimitiloista taikka olla läsnä Turkin alueella suoritetuissa tutkimuksissa.

103 Sama koskee päätöksen N:o 1/96 15 artiklaa, jonka mukaan kyseisen päätöksen määräysten asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi jäsenvaltiot ja Turkin tasavalta avustavat toisiaan vastaavien tullihallintojensa välityksellä ja asetuksen N:o 1/95 liitteessä 7 tarkoitetun keskinäisen avunannon mukaisesti todistusten aitouden ja oikeellisuuden tarkastamisessa.

104 Komissio ei näin ollen voi pätevästi väittää, kuten se suullisessa käsittelyssä teki, olevansa kolmannessa valtiossa eli Turkissa tapahtuneiden tosiseikkojen tarkistamisen osalta samassa tilanteessa kuin valittaja. Komission tehtävänä on päinvastoin käyttää sille assosiaatiosopimuksen ja sen soveltamista koskevien päätösten nojalla kuuluvia oikeuksia koko laajuudessaan, jotta se ei laiminlöisi kyseisen sopimuksen asianmukaisen soveltamisen valvontaa ja tarkkailua koskevia velvollisuuksiaan.

105 Komissiolta edellytetään näiden oikeuksien käyttämistä sitäkin suuremmalla syyllä tilanteessa, jossa yhden ja saman turkkilaisen viejäyhtiön samaan yhteisön satamaan eli Ravennan satamaan, saman ajanjakson aikana toteuttamat vientitoimet oli valituksenalaisen tuomion mukaan toteutettu sekä todistuksilla, jotka eivät olleet sääntöjenmukaisia, että todistuksilla, jotka eivät olleet aitoja.

106 Komissio on velvollinen käyttämään sille assosiaatiosopimuksen asianmukaisen soveltamisen valvontaa ja tarkkailua koskevan tehtävänsä yhteydessä kuuluvia oikeuksia täydessä laajuudessaan myös siitä syystä, että Turkin viranomaisten riidanalaisten todistusten luonnehdintaa koskevissa arvioinneissa, joiden mukaan kyseiset todistukset joko eivät olleet aitoja tai eivät olleet sääntöjenmukaisia, ilmeni tiettyjä epäselvyyksiä tai ainakin tiettyjä epäjohdonmukaisuuksia.

107 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 120–128 kohdassa todennut, kun Turkin viranomaisten 8.3.1999 päivätyn kirjeen sisältöä ja niiden myöhempien kirjeiden, kuten Turkin pysyvän edustuston UCLA-Fille 22.4.1999 osoittaman kirjeen, sisältöä verrataan keskenään, luonnehdinnassa, jonka mukaan todistus D 437214 ei väitetysti ole aito, ilmenee epäselvyyksiä.

108 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 198–201 kohdassa samaten todennut kahden muun sellaisen A.TR.1-todistuksen osalta, jotka eivät tosin ole riidanalaisten todistusten joukossa mutta joiden aitoutta Turkin viranomaiset arvioivat saman jälkikäteisen tarkastuskierroksen yhteydessä, tiettyjä epäjohdonmukaisuuksia kyseisten viranomaisten toiminnassa, sillä ne olivat menettelyn eri vaiheissa luonnehtineet asianomaiset todistukset joko väärennetyiksi, virheellisiksi tai osittain virheellisiksi.

109 Lisäksi kuten valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee, epäselvyyksiä aiheuttaa myös se, että kyseiset viranomaiset käyttävät tarkastuksen kohteena olevien todistusten tarkastamisen lopputulosta kuvatakseen vaihtelevia termejä, kuten muun muassa ”väärä” (valituksenalaisen tuomion 41 kohdassa mainittu Turkin pysyvän edustuston UCLAFille 10.7.1998 osoittama kirje), ”[ei ollut] virheetön [eikä ollut] [turkkilaisen] tullitoimipaikan antama ja vahvistama” (valituksenalaisen tuomion 123 kohdassa mainittu Turkin tullihallituksen 8.3.1999 päivätty kirje), ”virheellinen ja – – alkuperää koskevien sääntöjen vastaisesti annettu” (valituksenalaisen tuomion

124 kohdassa mainittu Turkin pysyvän edustuston UCLAFille 22.4.1999 osoittama kirje) ja ”virheellinen” (valituksenalaisen tuomion 200 kohdassa mainittu Turkin tullihallituksen 16.7.1999 päivätty kirje).

110 Lisäksi Turkin viranomaisten komission ja Italian tulliviranomaisten kanssa käymässä kirjeenvaihdossa käyttämät toisistaan poikkeavat termit eivät vastaa päätöksen N:o 5/72 11 artiklassa ja päätöksen N:o 1/96 15 artiklassa tarkoitettuja ”aitouden” ja ”oikeellisuuden” käsitteitä.

111 Komission olisi edellä kuvattujen epäselvyyksien ja epäjohdonmukaisuuksien vuoksi tullut epäillä Turkin viranomaisten esittämiä arviointeja. Näissä olosuhteissa komission tehtävänä oli sille kuuluvan assosiaatiosopimuksen asianmukaisen soveltamisen valvontaa ja tarkkailua koskevan tehtävän yhteydessä varmistautua siitä, että Turkin viranomaisten esittämä luonnehdinta, jonka mukaan kyseiset todistukset joko eivät olleet sääntöjenmukaisia tai eivät olleet aitoja, oli oikea.

112 On kuitenkin todettava, että komissio ei ole käyttänyt sille assosiaatiosopimuksessa ja sen soveltamismääräyksissä annettuja oikeuksia koko laajuudessaan.

113 Ensinnäkin on todettava, että vaikka UCLAF on tehnyt tutkimuksia Turkissa kahteen otteeseen eli 12.–15.10.1998 ja 30.11.–2.12.1998, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki virheen, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 218 kohdassa, ettei ollut esitetty mitään sellaista näyttöä, jonka perusteella voitaisiin olettaa, ettei UCLAF voinut suorittaa perusteellista tutkintaa muun muassa Mersinin tullihallinnossa. UCLAFin 9.12. ja 23.12.1998 päivätyistä tarkastuskertomuksista ilmenee selvästi, että Mersinin tullitoimipaikka eli se tullitoimipaikka, jonka kautta kyseessä olevat tavarat vietiin yhteisöön, ei ole niiden organisaatioiden joukossa, joissa UCLAFin tutkijat olivat Turkissa käyneet. He eivät siten olleet voineet tutkia, ovatko riidanalaiset todistukset aitoja vai eivät. Kyseisissä UCLAFin 9.12. ja 23.12.1998 päivätyissä tarkastuskertomuksissa ei käsitellä sitä, ovatko riidanalaiset todistukset väärennettyjä vai sitä vastoin Turkin viranomaisten virheellisesti antamia.

114 Tämän vahvistaa kirje, joka on päivätty 9.12.1998 eli UCLAFin Turkissa suorittamien tutkimusten jälkeen ja jossa UCLAFin johtaja Knudsen pyytää Turkin viranomaisia antamaan ”välittömästi” suostumuksensa yhteisen tarkastuksen suorittamiseen Mersinin tullitoimipaikassa yksityiskohtaisten tietojen saamiseksi kaikista Akman-yhtiön vuoden 1993 lopulta lähtien toteuttamista hedelmämehutiivisteiden vientitoimista.

115 Tältä osin ei voida kiistää, etteikö komissiolla olisi päätöksen N:o 1/95 liitteessä 7 olevan 7 artiklan 3 kohdan mukaan oltava vastaavien Turkin tulliviranomaisten suostumus tarkastuksen suorittamiseksi kyseisten viranomaisten toimitiloissa. On riittävää todeta, että komissio ei ole missään vaiheessa ilmoittanut, että Turkin viranomaiset eivät olisi antaneet suostumustaan ja että se ei tämän vuoksi olisi voinut suorittaa tarkastuksia paikan päällä.

116 Seuraavaksi on todettava, että valituksenalaisen tuomion 244–259 kohdasta ilmenee, että komissio ei ole vaatinut Turkin viranomaisilta Mersinin tullitoimipaikassa käytettyjen leimasinten leimanäytteitä eikä toimittanut niitä jäsenvaltioiden tulliviranomaisille. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut tältä osin, että Turkin tasavalta ja komissio eivät koko riidanalaisen tuonnin kattavan ajanjakson aikana olleet velvollisia toimittamaan toisilleen tullitoimipaikoissa käytettyjen leimasinten leimanäytteitä.

117 Juuri tullitoimipaikoissa käytettyjen leimasinten leimanäytteiden ja allekirjoitusnäytteiden toimittaminen kuitenkin mahdollistaa tullietuuskohtelua koskevien tullisäännöjen noudattamisen tehokkaan valvonnan.

118 Komissiolle kuuluva velvollisuus valvoa assosiaatiosopimuksen asianmukaista soveltamista edellyttää, että komissiolla ja komission välityksellä jäsenvaltioiden tulliviranomaisilla on jatkuvasti käytössään kaikki sellaiset tiedot, joiden perusteella ne voivat harjoittaa tehokasta valvontaa ja joihin tullitoimipaikoissa käytettyjen leimasinten leimanäytteet ja allekirjoitusnäytteet kiistatta kuuluvat.

119 Lisäksi on korostettava, että toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 255 kohdassa todennut, päätöksen N:o 1/96 15 artiklan 1 kohdan sanamuodosta, sellaisena kuin se on muutettuna 30.5.1997 tehdyllä EY-Turkki-tulliyhteistyökomitean päätöksellä N:o 2/97 (EYVL L 249, s. 18), joka tuli voimaan 1.9.1997 eli riidanalaisen tuonnin kattavan ajanjakson kuluessa, ilmenee täysin selvästi, että ”yhteisön jäsenvaltioiden ja Turkin [tasavallan] tulliviranomaiset toimittavat toisilleen – – komission välityksellä tullitoimipaikkojensa A.TR.-tavaratodistusten antamiseen käyttämien leimasinten leimanäytteet – –”.

120 Joka tapauksessa komission olisi myös ennen tämän päätöksen voimaantuloa tullut assosiaatiosopimuksen asianmukaisen soveltamisen mahdollistamiseksi pyytää Turkin viranomaisia toimittamaan sille kyseiset näytteet päätöksen N:o 1/95 liitteessä 7 olevan 3 artiklan nojalla, jossa komissiolle annetaan oikeus pyytää ”kaikki tiedot, joiden avulla se voi varmistaa tullilainsäädännön oikean soveltamisen”.

121 Se seikka, että Turkin tasavalta on, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 258 kohdassa todennut, vapaaehtoisesti toimittanut A.TR.1-todistuksiin käytettävien leimasinten leimanäytteet, ei aseta kyseenalaiseksi sitä toteamusta, että komissio on laiminlyönyt sekä velvollisuutensa vaatia Turkin viranomaisilta, että Mersinin tullitoimipaikassa käytettävien leimasinten leimanäytteet ja allekirjoitusnäytteet toimitetaan komissiolle, että velvollisuutensa vuorostaan toimittaa nämä näytteet jäsenvaltioiden tulliviranomaisille.

122 Valituksenalaisen tuomion 153–160 kohdasta ilmenee vielä, että komissio on tyytynyt ainoastaan toteamaan, että assosiaatiosopimuksessa ja sen soveltamismääräyksissä ei nimenomaisesti määrätä velvollisuudesta tullitodistuksia koskevan rekisterin pitämiseen Turkissa ja että missään tapauksessa mahdollisten rekisterien olemassaolo ei merkitse sitä, että kyse on aidoista todistuksista, sillä väärentäjien intressissä olisi käyttää väärennetyissä todistuksissa rekisteröintinumeroa, joka vastaa sääntöjenmukaista todistusta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hyväksynyt tämän päättelyn valituksenalaisen tuomion 161 ja 162 kohdassa.

123 Tätä näkemystä ei kuitenkaan voida hyväksyä. Tältä osin on korostettava, että tulliviranomaisten antamien todistusten rekisteröiminen on välttämätön käytäntö kansainvälisessä kaupankäynnissä. Tällaisten rekisterien puuttuminen olisi nimittäin vaarassa johtaa siihen, että vastaavien tulliviranomaisten antamien todistusten jälkikäteinen valvonta olisi käytännössä tehotonta.

124 Toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 161 kohdassa todennut, Turkin viranomaisten velvollisuus rekisteröidä A.TR.1-todistukset seuraa assosiaatiosopimuksen soveltamismääräyksistä. Päätöksen N:o 1/96 13 artiklassa nimittäin määrätään, että silloin, kun todistukset jaetaan, otteen 12 kohdassa ilmoitetaan erityisesti ”alkuperäisen todistuksen” rekisteröintinumero. Vaikka kyseistä 13 artiklaa sovelletaankin todistusten jakamista koskeviin erityistapauksiin, on selvää, että A.TR.1-todistuksen 12 kohdassa on ilmoitettava ”alkuperäisen todistuksen” rekisteröintinumero eli toisin sanoen alkuperäinen todistus on joka tapauksessa rekisteröitävä viejävaltion tullirekistereihin.

125 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 162 kohdassa esittämän toteamuksen osalta, jonka mukaan väärentäjien intressissä olisi käyttää rekisteröintinumeroa, joka vastaa jo rekisteröityä sääntöjenmukaista todistusta, on todettava, että tämä ei poista komissiolta sille kuuluvaa velvollisuutta valvoa assosiaatiosopimuksen asianmukaista soveltamista.

126 Koska tämä toteamus viittaa tuontiin yhteisöön kahteen kertaan sellaisilla samalla rekisteröintinumerolla varustetuilla A.TR.1-todistuksilla, joista toinen on aito ja toinen ei ole aito, komission olisi päinvastoin tullut tutkia, onko tällaista kaksinkertaista tuontia yhteisöön tosiasiallisesti tapahtunut. Komission sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa että yhteisöjen tuomioistuimessa esittämien väitteiden perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että asia ei ole näin.

127 Koska lisäksi – kuten tämän tuomion 113 kohdassa on huomautettu – kumpaakaan UCLAFin suorittamista kahdesta tarkastuksesta ei ole tehty Mersinin

tullitoimipaikassa, niiden yhteydessä ei ole voitu tarkastaa, pidetäänkö tällaisia rekisterejä ja onko riidanalaisia todistuksia merkitty niihin vai ei.

128 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että komissio on laiminlyönyt assosiaatiosopimuksen asianmukaisen soveltamisen valvontaa ja tarkkailua koskevat velvollisuutensa.

129 Jos komissio ei olisi syyllistynyt mainittuihin laiminlyönteihin, riidanalaisten todistusten väärennökset olisi voitu paljastaa ja selvittää jo ensimmäisen yhteisöön tapahtuneen tuontitoimen yhteydessä ja sekä yhteisön taloudelle että valittajalle aiheutuvien taloudellisten tappioiden määrää olisi voitu rajoittaa. Komissio olisi sitä paitsi voinut heti ensimmäiset väärennökset havaittuaan siten varoittaa maahantuojia ajoissa ja kääntyä mahdollisesti sekakomitean puoleen.

130 Jos komissio olisi joka tapauksessa käyttänyt assosiaatiosopimukseen perustuvia oikeuksiaan koko laajuudessaan, epäilyt siitä, että riidanalaiset todistukset eivät ole aitoja tai sääntöjenmukaisia, olisi voitu poistaa, ja olisi voitu saada varmuus joko siitä, että todistukset ovat aitoja, tai siitä, että ne eivät ole aitoja.

131 Tästä seuraa, että komission laiminlyönti muodostaa yhteisön tullikoodeksin 239 artiklassa tarkoitetun erityistilanteen.

132 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi virheellisesti yhteisön tullikoodeksin 239 artiklaa ja teki siis oikeudellisen virheen, kun se katsoi, että kyseessä ei ollut mainitussa 239 artiklassa tarkoitettu erityistilanne.

133 Tämä valitusperuste on näin ollen perusteltu.

134 Edellä todetun perusteella ei ole tarpeen tutkia valitusperusteita, jotka koskevat asiakirjoihin tutustumista koskevan oikeuden loukkaamista ja yhteisön tullikoodeksin 220 artiklan 2 kohdan b alakohdan virheellistä soveltamista.

Valituksenalaisen tuomion kumoamisen vaikutukset

135 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan silloin, jos muutoksenhaku todetaan aiheelliseksi, yhteisöjen tuomioistuin julistaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen mitättömäksi. Se voi ratkaista asian lopullisesti itse, jos asia on ratkaisukelpoinen. Nyt esillä olevassa tapauksessa asia on näin.

136 Kaikesta tämän tuomion 85–133 kohdassa esitetystä seuraa, että komissio teki ilmeisen arviointivirheen, kun se katsoi, että yhteisön tullikoodeksin 239 artiklassa säädetyt edellytykset eivät täyttyneet ja että riidanalaisiin todistuksiin liittyviä tuontitulleja ei näin ollen ollut palautettava tai peruutettava. Riidanalaisen päätöksen 2 artikla on täten kumottava.

Oikeudenkäyntikulut

137 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisessä kohdassa todetaan, että jos valitus on perusteltu ja yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee itse riidan lopullisesti, se päättää oikeudenkäyntikuluista.

138 Saman työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan sen 118 artiklan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska valittaja on vaatinut komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan kummassakin oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-23/03, CAS vastaan komissio, 6.2.2007 antama tuomio kumotaan.

2) 18.10.2002 tehdyn komission päätöksen (REC 10/01) 2 artikla kumotaan.

3) Euroopan yhteisöjen komissio velvoitetaan korvaamaan kummassakin oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset